

Attraktion och trovärdighet

Kinas uppsving till en global stormakt har varit höstens stora diskussionsämne i de något mera analytiska medierna. Detta framhövdes ytterligare av att president Obama lyste med sin frånvaro när européerna för tre veckor sedan firade Berlinmurens fall. Han hade i stället flugit över till Tokyo inför sitt toppmöte i Beijing med Kinas statschef Hu Jintao.

Högst på Beijingmötets agenda låg ingalunda klimatfrågan utan världsekonomin och den därmed alltid sammanflätade frågan om tillgång till kapital, råvaror och marknader. Kinas enastående ekonomiska uppsving under de senaste fem åren hade inte kunnat ske utan amerikanernas hejdlösa konsumtion av kinesiska varor. Och denna konsumtion hade i sin tur inte kunnat finansieras utan kinesernas omfattande investeringar i och kreditgivning åt Förenta staterna. I dag heter Förenta staternas största bank Kina.

När Kinas statschef Deng Xiaoping för trettio år sedan beslöt att ersätta sitt lands planhushållning med en marknadsekonomi var hans inspirationskälla dock inte den amerikanska samhällsmodellen. Enligt experterna var det snarast Japans, Sydkoreas och Taiwans just då så snabbt växande marknadsekonomier som hade övertygat honom att en framgångsrik kapitalism ingalunda krävde en regelrätt västerländsk demokrati. Tvärtom tydde utvecklingen i dåvarande Västeuropa och Nordamerika på att de liberala demokratiernas ekonomier var alldeles för tungrodda och slösaktiga.

Antagligen sitter Rysslands statsledning i dag och noggrant analyserar drivkrafterna bakom det kinesiska undret. I alla fall borde den göra det, eftersom Kina efter 300 års inre svaghet och ineffektivitet har återtagit sin position som världens största och mest attraktiva ekonomi, och i förlängningen snart också sin forntida roll som teknologiskt och kulturellt föregångsland.

Jämförelsen mellan Kina och Ryssland är onekligen avslöjande. Under de senaste 20 åren har Kina satsat väldiga resurser på att modernisera sina infrastrukturer, skola upp sin arbetskraft och locka utländska investerare och företag att etablera sig i landet. Samtidigt har Rysslands makroekonomi och samhällsbygge stampat betänkligt på stället. Landets ekonomi är alltjämt helt beroende av intäkterna från sin energiexport. Därtill lider det av ett kroniskt underskott på utländska investeringar, usla infrastrukturer och en milt sagt svag rättstat. Och till råga på allt har Kremles utrikes- och handelspolitik under de senaste åren ofta varit barockt påstridig.

Här kommer vi in på den största skillnaden mellan rysk och kinesisk kommunikation med omvärlden. Ryssland försöker alltjämt agera som en stormakt men spelar denna roll på ett ohjälpligt ålderdomligt sätt. Ingen stormakt vinner i dag någonting långsiktigt med hotelser och blockader. Nyckelord är i stället attraktion och trovärdighet. Den kinesiske reformatorn Deng Xiaoping uppmanade i tiden sina efterträdare att ”hålla låg profil och aldrig gå i täten”. Kanske detta nu kunde vara något också för Kreml.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 2.12.2009